

Josep Roca i Balasch,
INEFC-Barcelona.

LA TEORIA EN LA PSICOLOGIA APLICADA A L'EDUCACIÓ FÍSICA I L'ESPORT*

Resum

Teoria vol dir, primàriament, contemplació. Amb aquesta primera accepció es vol presentar una reflexió sobre l'organització general de les ciències que coexisteixen en l'àmbit de l'activitat física i l'esport. En aquest sentit, es vol destacar especialment la necessitat d'anar perfilant contínuament el nostre paper científic i professional dins aquell àmbit.

Teoria, en una accepció més utilitzada, vol referir cada una de les construccions intel·lectuals que es poden trobar en totes les disciplines d'un àmbit concret. Amb aquesta accepció, parlar de teoria significa aprofundir en una dimensió fonamental de l'activitat científica que és la de presentar una explicació completa i ordenada dels fenòmens naturals. En aquest sentit, la reflexió i el debat teòric són necessaris dins la psicologia com a activitat connatural a la disciplina. D'altra banda, el context científic de l'àmbit concret de l'activitat física i l'esport, obliga a fer un esforç de delimitació teòrica de fenòmens concrets, la qual cosa significa un ajut molt rellevant a l'hora de fixar l'activitat científica i professional dels psicòlegs en aquell àmbit. Amb l'atenció al doble vessant del concepte de teoria, es defensa una actitud

oberta i reflexiva dels psicòlegs que els permeti mantenir un criteri i una autonomia dins el complex món d'interessos de tot ordre que conflueixen en la societat científica actual.

En el Congrés de l'Esport Català que s'ha celebrat, es va organitzar una taula sobre l'estat actual de la psicologia de l'esport. La meua participació se centrà a oferir una perspectiva que era com una primera impressió davant el panorama que he viscut i que observo en el nostre àmbit professional. Ara em dispo a ampliar aquella perspectiva continuant amb el propòsit de fer una reflexió que pugui ser útil al treball i la formació dels psicòlegs i d'altres professionals en l'àmbit esportiu.

Paraules clau: psicologia, epistemologia, educació física, esport.

Teoria és orientació general

Com es diu en el resum, el sentit inicial del concepte de teoria és el de

contemplació. Aquesta paraula ha esdevingut sinònim de passivitat i pèrdua de temps però el seu sentit original ens suggereix un treball de recerca activa del saber mitjançant una activitat prou tensa com és la de la reflexió sobre el coneixement i la participació del nostre treball per aconseguir aquest coneixement.

A la taula rodona a la qual he fet esment, vaig presentar diferents determinants presents en la definició de la psicologia i, particularment, de la psicologia aplicada a l'esport. Parlava de l'enfocament científic bàsic, les necessitats esportives concretes, l'activitat professional de cada psicòleg i les creences i els prejudicis socials sobre el que és psicològic i què ens pertoca fer als psicòlegs. Com a conclusió d'aquelles consideracions jo propugnava una reflexió acadèmica, tranquil·la i distant. Aquesta és la reflexió que vull fer ara. I començo, precisament, invitant tothom a una reflexió general que serveixi d'assaig d'una orientació general; és a dir, a una contemplació de l'univers en el qual treballem i ens movem. Tot, amb el ben entès que l'orientació general és una cosa desitjable, ja que significa l'estat òptim de l'home que coneix.

* Conferència inaugural de les XI Jornades de Psicologia de l'Activitat Física i de l'Esport

L'orientació general és necessària en un àmbit interdisciplinari

No penséssiu pas que la meua invitació a una orientació general és una dèria humanista passada de moda i que només interessa a alguns nostàlgics que somien amb els grecs i amb filosofies caduques. Haig de dir, tanmateix, que la dèria humanista ens aniria prou bé encara que només fos per la manca de discursos globalitzants i integradors de les ciències. Però no voldria anar tan enllà. Em limitaré a constatar que una actitud intel·ligent dels psicòlegs que treballen en l'àmbit de l'activitat física i de l'esport és aquella que se sotmet a l'evidència que ens trobem en un àmbit interdisciplinari i que el diàleg amb totes les altres disciplines que configuren aquell àmbit és completament necessari.

La naturalesa d'aquest diàleg és de reflexió i orientació general; és a dir, és de caràcter contemplatiu sobre què ha de fer cada disciplina en les seves aproximacions als fenòmens únics de l'activitat física i l'esport. Per dir-ho d'una manera més planera: orientació general vol dir preguntar-se i formar-se sobre què fa cada disciplina i cada científic o professional en aquell àmbit.

Aquesta activitat científica més bàsica i contemplativa no s'està fent, no obstant la intenció vulgaritzada que s'observa quan es parla d'enfocaments interdisciplinaris. No crec que hi hagi cap dubte d'aquesta manca de diàleg teòric general si hom observa com s'han realitzat els plans d'estudis de psicologia i com s'està realitzant, actualment, el pla d'estudis en ciències de l'activitat física i l'esport. La impressió és que ultra la preocupació d'assegurar un contracte

laboral per la presència d'uns crèdits obligatoris, priven les correlacions de forces, el sectarisme i la incomunicació interdisciplinària i interprofessional. Es constata, així, l'absència de l'activitat científica més general i més necessària en la interdisciplinarietat científica.

En aquestes circumstàncies podem preguntar-nos si realment es produeix coneixement i, fins i tot, si no estaríem en la cultura del postconeixement si se'm permet parafrasejar una expressió de moda; en la cultura el que importa és ser-hi i fer alguna cosa; i no importa massa saber quina és la manera de ser-hi, què es fa ni la relació que això que es fa té amb tot allò que fan els altres.

No vull donar la impressió de voler oferir una visió agre de les coses. Vull més aviat reclamar l'esperit científic i dialogant dels psicòlegs que ens ha caracteritzat fins ara. Cosa que sorgeix del fet de ser una professió jove, amb gran preocupació teòrica i metodològica i no subjecte ni a privilegis de classe professional ni a prejudicis negatius sobre altres professions. No hauríem de perdre l'empenta en aquest sentit.

El centrament en l'aplicació no pot comportar deixar la teoria

Els psicòlegs de l'Associació Catalana de Psicologia de l'Activitat Física i l'Esport actuem professionalment abocats a l'aplicació dels coneixements psicològics a diferents aspectes i situacions d'educació i d'entrenament esportiu. Aquest treball aplicat té com a principal característica el seu agraïment. Vull dir: es tracta d'una activitat professional que ofe-

reix reconeixement i, força sovint, apreciació tangible.

En aquest context cal fer notar com la immediatesa amb què el treball psicològic es veu recompensat constitueix la base d'uns lligams que si bé són apreciables no són garantia de professionalitat. M'explicaré. Normalment els psicòlegs es mouen dins d'uns esquemes d'acció aplicada que els satisfan precisament perquè queden reforçats pels fruits de la intervenció. D'aquesta manera, es creen esquemes teòrico-pràctics que esdevenen com una mena de receptari que facilita l'acció i fins i tot un cert relaxament de l'acció quotidiana.

Això que podríem anomenar «casament teòrico-pràctic» pot tenir l'inconvenient d'avortar tot el discurs més general i reflexiu que he apuntat més amunt. Aquest és un risc que caldria evitar. I caldria evitar-ho per moltes raons. La primera és per no limitar la teoria psicològica general a la teoria particular i desestimar així aportacions psicològiques potencialment aplicables. La segona és per no deslligar una teoria particular del context del pensament psicològic general i del debat interdisciplinari que pot ajudar a valorar i fins i tot millorar aquella teoria particular. No vull posar exemples per no assenyalar un model particular; no obstant això, tots som conscients de l'enorme proliferació de models *ad hoc* en psicologia aplicada a l'esport que ens mantenen amb una desconexió, al nostre entendre indesitjable, respecte de la psicologia bàsica i general.

Potser aquest sigui el moment de fer una primera citació que reflecteix una actitud general encaminada a crear paradigmes —això és, esquemes teòrics— a partir del treball de camp en psicologia aplicada a l'esport. Penso en un article de Martens (1979) que ha rebut l'honor de ser publicat en castellà (Riera, Cruz,

1991) i en un altre del mateix autor en la mateixa línia però més recent (Martens, 1987). En aquests articles es fa apologia de la investigació de camp però sobretot de les teories de l'esport i per a l'esport: «Evidentemente, necesitamos pasar más tiempo observando la conducta en el deporte y construir nuestras propias teorías científicas para el deporte» (p. 60).

Sens dubte que el camí que va proposar Martens venia a reforçar encara més el pensament psicològic aplicat que busca teories directament lligades a les accions d'intervenció. És evident que com a psicòlegs aplicats cal cercar maneres d'actuar que siguin efectives, cosa que està en la base del pensament d'aquell autor; però també em sembla evident que promocionar la creació de teories unívocament lligades a l'acció aplicada significa empobrir definitivament la nostra disciplina, contribuint a més a la tendència històrica d'evitar el diàleg teòric interdisciplinar, base de l'orientació i el saber més general. És per això que entenc que la proposta de Martens és impertinent i debilita l'esforç general de la psicologia per integrar continguts i organitzar-se. No cal dir que no es tracta de negar tota la raó a un pensament com aquell; no hi ha dubte que sovint manquen referents teòrics a les necessitats d'acció que se'ns presenten. També s'ha de dir que, en una direcció contrària, tampoc sembla haver-hi dubtes sobre el fet que alguns referents psicològics bàsics han estat obviats i silenciats. En aquest sentit aportacions de l'àmbit del condicionament i de la percepció no són tingudes en compte en les aplicacions de la psicologia a l'activitat física i l'esport no obstant la seva pertinència explicativa.

El tema fonamental no és, però, fer una llista de greuges. El tema fona-

mental és assenyalar el camí que porta cap a una psicologia de tècniques i, segons com, de sectes o grupets teòrics, enfront de la idea més racional i superior, al meu entendre, d'un paradigma psicològic general; paradigma que, en primer lloc, permeti la coordinació teòrica i pràctica de tots els psicòlegs i, en segon lloc, permeti el diàleg interdisciplinar que situï la psicologia dins l'univers de disciplines científiques com a membre de ple dret —per dir-ho així.

En principi, la psicologia no ofereix models teòrics d'aplicació sinó de representació-explicació dels fenòmens psíquics o mentals

En l'article esmentat de Martens hi ha un altre aspecte a considerar: la proposta que els psicòlegs generin models per generar tècniques o procediments d'intervenció. Hi ha diferents expressions que ho suggereixen com són la de substituir les bates pels xandalls o la de substituir models psicològics bàsics per models de camp, no d'explicació sinó d'intervenció.

Sovint m'he fet ressò d'aquella idea de Ribes i López (1985) en el sentit que la psicologia és una ciència d'anàlisi que es proposa representar i explicar els fenòmens psíquics en la seva singularitat i en els seus processos, mentre que altres disciplines —entre les quals cal encabir l'educació i l'entrenament— són disciplines tecnològiques que sintetitzen els coneixements que provenen de les disciplines bàsiques i els particularitzen en cada àmbit i situació concreta d'aplicació.

Tinc la sensació que molts altres psicòlegs comparteixen aquesta visió

però, a la vegada, també tinc la sensació que la realitat quotidiana obliga a trencar aquest esquema d'interacció científica, invitant contínuament els psicòlegs a intervenir i a generar models d'aplicació i tècniques d'intervenció.

Arribats a aquest punt, la idea de teoria com a orientació general serveix per adonar-se, crec jo, de com el moment històric d'evolució social i científica ha obligat la psicologia a realitzar aquest paper supletori en tots els àmbits d'aplicació, substituint parcialment el treball dels professionals aplicats com els metges, els educadors, els entrenadors i altres. Ara bé, que en un moment històric estiguem realitzant un rol substitutori no vol dir que, a llarg termini, hagi de seguir essent així. Jo m'inclino a pensar que en el futur els educadors físics i els entrenadors reclamaran la seva professionalitat i procuraran tenir coneixements psicològics que n'integraran d'altres de mecànics, fisiològics i sociològics, i que procuraran aplicar sintèticament en cada situació d'educació i d'entrenament.

El tema dona per a molt i sovint n'hem parlat en les reunions de l'ACPE. Ara bé, hi ha quelcom que cal afirmar amb rotunditat: ningú no podrà substituir els psicòlegs en la producció de coneixement sobre els fenòmens psíquics, ja sigui en formulacions generals ja sigui en formulacions pròximes a les situacions concretes d'aplicació. La producció científica sobre els fenòmens mentals ens pertoca i, a la vegada, ens permet assegurar la nostra presència plenament legítima en l'àmbit de l'activitat física i l'esport.

Com a idea general i conclusió afirmo que el diàleg interdisciplinar donarà fruits si es delimiten teòricament les activitats científiques i es reconeixen les circumstàncies històriques que les afecten eventualment.

Teoria també és sinònim de construcció intel·lectual científica

He volgut comentar en primer lloc l'accepció de teoria com a contemplació o reflexió general per comentar després l'accepció de teoria com a sinònim de model teòric. Entenc que aquesta segona accepció és, en efecte, secundària; encara que sigui fonamental en la definició de la psicologia com a ciència particular. Vull dir: fer ciència no té el sostre en una disciplina sinó que té el seu sostre en el coneixement més general que permet situar cada disciplina en el context de les altres tot cospant la seva interdependència i integració funcional.

Cenyint-nos a l'àmbit psicològic, però, no hi ha dubte que part del treball científic professional consisteix en la lluita entre models teòrics. Dic això amb plena consciència que, sovint, aquesta lluita ha comportat ansietat i desassossec. Però no hauria de ser així: la lluita entre models teòrics és connatural a la ciència psicològica bàsica i hauríem d'aprendre entre tots a realitzar aquesta lluita sense implicar-nos-hi personalment i sense que se'n derivessin altres conseqüències que no fossin els canvis acadèmics i científics pertinents.

Crec que aquesta concepció dialogant, per dir-ho d'una manera més suau, de la ciència es troba poc desenvolupada entre nosaltres. Entenc que en els nostres latituds es tendeix a realitzar casaments amb teories talment com si fossin belleses amb les qui es vol compartir tota una vida... Una teoria, però, és un instrument, no una finalitat. I la lluita o el diàleg teòric és la manera de progressar confrontant teories. Aquest és un treball que ens pertoca fer i que no podem esquivar com a psicòlegs.

Ara bé, l'aspecte teòric que jo vull destacar no és el de la lluita o discussió, per exemple, entre els models conductistes i els cognocitivistes, ni per descomptat revifar belles polèmiques entre psicologies superficials i psicologies profundes. El que vull destacar és la necessitat de models teòrics globalitzants que mostrin la naturalesa i l'abast dels fenòmens psíquics; és a dir, models generals del comportament psíquic. Crec que aquesta és una dimensió oblidada en el debat teòric.

Cal valorar primordialment els models teòrics psicològics més generals i comprensius

Alguns de nosaltres hem estat parlant des de fa temps del model explicatiu de camp proposat per Kantor (1967/1978) i promocionat per Ribes (Ribes i López, 1985). Aquest model té la característica d'assajar una representació general i naturalista dels fenòmens psicològics i això, crec, ha estat decisiu en el nostre interès per treballar amb ell. Potser es farà més intel·ligible aquest interès si diem que alguns de nosaltres provem d'un model teòric que encara que pretenia ser general resultava restringit. Em refereixo al model de condicionament operant que ens va resultar curt i inaplicable a fenòmens fonamentals en l'àmbit de l'activitat física i l'esport com és, en el meu cas, l'anticipació perceptivo-motriu.

Ara bé, aquell model explicatiu de camp era una proposta genèrica i incompleta que requeria i requereix desenvolupaments. No pretenc entrar en aquesta temàtica aquí. Part del meu treball teòric (Roca, 1989, 1992) l'he encaminat a concretar un desenvolupa-

ment d'aquell model explicatiu, que servís també a una comprensió més satisfactòria dels fenòmens psicològics presents en l'àmbit esportiu.

La psicologia aplicada a l'activitat física i l'esport és l'aplicació de tota la psicologia en aquell àmbit i no una branca de la psicologia o una psicologia particular

Possiblement, molts de nosaltres hem iniciat i desenvolupat la nostra activitat professional partint d'unes pautes tècniques que hem assajat d'adequar a l'àmbit esportiu. Personalment vaig començar així però, tal com us deia més amunt, aviat se'm va imposar la idea que la psicologia aplicada a l'activitat física i l'esport consistia a portar a aquest àmbit tots els continguts psicològics pertinents.

No cal dir que aquesta manera d'entendre el treball del psicòleg en aquest àmbit casa amb la proposta de recerca de models psicològics generals.

D'aquesta manera, l'objectiu se centra a donar compte de tot l'entramat funcional de la conducta humana que inclogui de manera explícita una aproximació a tots els fenòmens i processos psicològics que es donen en la realització d'activitats físiques i esportives.

Els models particulars poden ser útils al treball individual per raons varies, però els models generals són útils en la contextualització i interpretació dels més particulars, siguin aquests més bàsics o més aplicats. Per aquesta raó quan parlem de psicologia aplicada a l'esport teòricament hem d'estar parlant de les aplicacions possibles de *tota* la psicologia en aquest àmbit. És també per aquesta raó que

cal fer teoria: per descobrir tots els continguts psicològics que tenen a veure amb el nostre àmbit d'aplicació i per presentar-los d'una manera integrada davant dels educadors físics i entrenadors esportius.

Un model teòric psicològic ha d'incloure una conceptualització de la tècnica i la tàctica esportives

Durant força temps els psicòlegs de l'esport s'han centrat en els temes d'autocontrol emocional, la motivació, l'afrontament de situacions de competició, el control de l'atenció i d'altres aspectes lligats conceptualment, al meu entendre, als fenòmens bàsics del condicionament negatiu i a la seva interferència en les accions esportives. Crec que s'ha tendit a donar la idea que els fenòmens psíquics o mentals són fenòmens bàsicament relatius a l'anomenada esfera afectiva. El psicòleg com a conseller més o menys maternal o com a preparador del que és privat, han vingut, crec jo, a enfortir aquella concepció tova i potser també una mica carrinclona de la psicologia.

Sé que aquesta caricatura és un xic injusta però vol reflectir el decantament de les aplicacions de la psicologia en unes pràctiques més aviat restrictives. És evident, i cal reconèixer-ho, que tot allò referit a l'aprenentatge i el comportament motor ha estat un altre univers de desenvolupaments d'aspectes psicològics aplicats a l'activitat física. Més enllà d'aquests últims descriptors que sovint han resultat sectaris, la psicologia ha de mostrar la pertinència de presentar els fenòmens perceptius com a fenòmens més

genèrics i que inclouen aquell univers dins seu; per aquesta raó s'ha parlat i he parlat de conducta perceptivo-motriu. En aquesta línia s'ha d'afirmar ara que la comprensió de l'acció tècnica admet també l'anàlisi i les aportacions de la psicologia de la percepció.

Tècnica vol dir adequació del moviment corporal a les exigències físiques que comporta cada esport o activitat física en general, atenent de manera fonamental les possibilitats i limitacions que comporta l'estructura anatòmica humana. Ara bé, aquella adequació que exigeix tenir en compte les lleis biomecàniques també exigeix atendre l'aprenentatge individual de cada acció adequada i de totes les variables que poden alterar històricament i actualment cada una d'aquelles accions. Essent així, l'anàlisi psicològica és plenament pertinent i necessàriament útil als entrenadors.

En la mateixa línia argumental cal posar com a objectiu l'anàlisi de les accions tàctiques. Tàctica vol dir enteniment amb un fi esportiu. Sóc molt sintètic en la definició però crec que convindreu en la idea que tàctica és, essencialment, enteniment interactiu. Això em sembla perfectament aplicable als esports d'equip tant per descriure la interacció entre els membres d'un mateix equip com per a descriure la interacció ajustada a les accions tàctiques dels contraris. No vull, tot sigui dit, ni abundar en el tema ni entrar en altres distincions necessàries com les que fan referència al concepte de tàctica individual i estratègia. Més aviat vull assenyalar que el concepte de tàctica i d'altres relatius a la programació i referenciació de les accions esportives ens remetent inequívocament al concepte d'enteniment humà i que

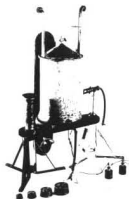
aquest terme «enteniment» ha caracteritzat des d'antic un dels fenòmens fonamentals de la psicologia.

No vull deixar d'esmentar, arribats en aquest punt, el treball de Riera (1989) sobre l'aprenentatge de la tècnica i la tàctica per la direcció que va assenyalar respecte del treball psicològic i la seva potencial implicació en la descripció, explicació i intervenció en aquells aspectes esportius fonamentals.

Vull afegir, tanmateix, que en aquell treball no s'hi realitzà una diferenciació clara entre tècnica i tàctica ja que si bé funcionalment poden ser considerats fenòmens equivalents no ho són quant a finalitat. Al meu entendre, la tècnica és ajust o adaptació psicofísica i la tàctica és ajust o adaptació psico-social. Aquesta diferenciació permet assenyalar que, més enllà del fet que hi ha aprenentatge en ambdós casos, hi ha diferents fenòmens psicològics. Fenòmens que ens remetent al tema general de la percepció per un costat i per l'altre al tema general de l'enteniment humà, dins el context teòric general de l'ajust psicosocial. Valgui aquesta referència i aquestes consideracions per introduir la conclusió a aquest apartat: el fet esportiu que sovint és esquematitzat sota els conceptes de tècnica i tàctica conté aspectes psicològics. Essent així, la psicologia aplicada a l'activitat física i l'esport ha de plantejar-se eixamplar la seva anàlisi, teorització i aplicacions als aspectes més fonamentals i distintius del fet esportiu; aspectes que, a la vegada, ens remetent als temes més fonamentals de la psicologia.

Des d'aquesta perspectiva i atenent els diferents àmbits concrets de la psicologia aplicada a l'activitat física i l'esport, es poden no només cercar aplicacions sinó que també es poden oferir ampliacions i reconsideracions teòriques als models generals. Pen-

sem en les aportacions que es poden fer a partir dels conceptes de tècnica i tàctica però també en aportacions a la psicologia evolutiva o a la psicologia social.

Algú potser pensi que aquesta proposta representa una complicació de la concepció de la psicologia de l'esport. De fet ho és; significa exigir als psicòlegs que treballem en aquest món que cal que donem compte de tots els aspectes que poden relacionar-se amb la psicologia. Cal però ser conscients que som molts i que una societat acadèmica com la nostra es va constituir per organitzar-se en aquella atenció global al fenomen esportiu. Però encara hi ha una altra raó, d'evitació però raó al cap i a la fi. És la del fet que existeixen posicions acadèmiques reduccionistes, d'un costat i, de l'altre, tendències holístiques que d'una manera o altra estan copant molts dels continguts dels que hauríem de respondre els psicòlegs. Em referiré només a un exemple de les últimes. L'anomenada «praxiologia» va ser definida per Parlebas (1981) com a ciència de l'acció motriu i Hernández (1993), en un treball de presentació d'un número monogràfic de la revista *Apunts d'Educació Física i Esports*, realitza una delimitació de les pretensions i els centres d'interès d'aquella disciplina que entren de ple dins el nivell d'anàlisi i teorització psicològica de l'activitat física i l'esport. Temes com la intencionalitat, l'orientació espacial i temporal, l'aprenentatge de regles, la comunicació interpersonal i altres temes en són un clar exemple. La consideració d'aquesta proposta d'una nova ciència esdevé més inquietant quan resulta que és la inspiradora de moltes de les tesis doctorals que actualment estan fent a l'INEF de Catalunya professors joves.

Teoria significa possibilitat de ser un professional autònom i conscient dins l'univers professional general

Vull acabar fent una consideració general sobre la importància del treball teòric en el doble vessant de reflexió general i de construcció intel·lectual de models de representació.

Aquesta reflexió vol destacar la importància d'aquest tipus d'activitat científica que permet situar el nostre treball en el lloc que li correspon i, a més, permet escollir els centres d'interès científic segons dicta el saber que tenim i no dependent del criteri d'altri. En un món en el que tenen més importància les posicions de força i de número, no aniria malament que els criteris i les justificacions teòriques hi tinguessin cabuda, màxima si es tracta d'un món acadèmic. Entenc que aquest és el camí per dotar la psicologia d'entitat i solidesa dins la societat científica i dins la cultura.

Hi ha però altres aspectes positius que resulten de l'activitat teòrica: permeten tenir un criteri. La manca de criteri em sembla deplorable i així, per exemple, m'ha fet més aviat llàstima observar que alguns psicòlegs van a congressos internacionals i tornen amb la novetat a informar sobre què s'ha d'investigar i publicar; talment com el delegat nacional orienta les seves accions segons li dicta la multinacional... Per descomptat que hi ha maneres més subtils i més potents mitjançant les quals se'ns marquen pautes d'actuació sobre les quals no tenim criteri ni reflexió respecte del seu interès i pertinència.

Fer ciència no és això, és poder decidir sobre què investigar i què publicar, sobre la base de la reflexió teòrica i el coneixement que es té dels fenòmens que s'estudien. La dependència ideològica, per dir-ho amb al-

tres paraules, és símptoma de provincialisme, però sobretot significa deixadesa de la funció científica superior que ha de tenir qualsevol professional i que és la de tenir una orientació sobre els principis i les raons que justifiquen la seva acció.

Dic tot això amb el convenciment que la psicologia de l'esport serà una disciplina respectada i útil no perquè ens omplim la boca de paraules de l'àmbit esportiu ni tampoc perquè parlem d'allò que altres professionals volen que parlem; ho serà perquè demostrem que sabem de què —de quins fenòmens— parlem i mostrem amb claredat quina relació tenen amb la realitat de l'activitat física i l'esport.

Bibliografia

- HERNÁNDEZ, J. (1993) "La praxiologia motriu". *Apunts. Educació Física i Esports*, 32, 5-9.
- KANTOR, J.R. (1967/1978) *Psicología Interconductual*. México: Trillas.
- MARTENS, R. (1979) "About smocks and jocks". *Journal of Sport Psychology*, 1, 94-99. Publicat a J. Riera i J. Cruz (Eds.) (1991) *Psicología del deporte*. Barcelona: Martínez Roca.
- MARTENS, R. (1987) "Science, Knowledge, and Sport Psychology". *The Sport Psychologist*, 1, 29-54.
- PARLEBAS, P. (1981) *Contribution à un lexique commenté en science de l'action motrice*. París: Insep.
- TRIBES, E., LÓPEZ, F. (1985) *Teoría de la Conducta*. México: Trillas.
- RIERA, J. (1989) *Fundamentos del aprendizaje de la técnica y la táctica deportivas*. Barcelona: Inde.
- ROCA, J. (1989) *Formas Elementales de Comportamiento*. México: Trillas.
- ROCA, J. (1992) *Curs de Psicologia*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- ROCA, J. (1994) "Una composició de lloc dels psicòlegs de l'esport". *Full Informatiu de l'Associació Catalana de Psicologia de l'Esport*. Número 34.